

CISG-Advisory Council Stanovisko č. 7

Vylúčenie zodpovednosti za škodu podľa článku 79 CISG

Forma citácie: CISG-AC Stanovisko č. 7, Vylúčenie zodpovednosti za škodu podľa článku 79 CISG, Spravodajca: profesor Alejandro M. Garro, Columbia University School of Law, New York, N.Y., USA. Prijaté CISG-AC na jedenástom zasadnutí vo Wuhan, Čínska ľudová republika 12.10.2007. Reprodukcia stanoviska je povolená.

*Slovenský preklad: JUDr. Juraj Kotrusz, tvorca databázy CISG Slovakia – www.cisg.sk
Preklad do slovenského jazyka bol vytvorený so súhlasom CISG Advisory Council. Použitie prekladu je viazané na predchádzajúci súhlas jeho autora. Jediným autentickým znením stanoviska je anglické znenie.*

Toto stanovisko je venované pamiatke profesorovi Petrovi Schlechtriemovi, nášmu drahému priateľovi, kolegovi a učiteľovi, ktorý nás opustil 23.04.2007.

JAN RAMBERG *predseda*

ERIC E. BERGSTEN, MICHAEL JOACHIM BONELL, ALEJANDRO M. GARRO,
ROY M. GOODE, SERGEI N. LEBEDEV, PILAR PERALES VISCASILLAS,
INGEBORG SCHWENZER, HIROO SONO, CLAUDE WITZ, členovia

LOUKAS A. MISTELIS, *sekretár*

STANOVISKO

- 1. Článok 79 vylučuje zodpovednosť za škodu v prípadoch, kedy zmluvná strana nesplnila niektorú zo svojich povinností vrátane povinnosti predávajúceho dodať tovar bez väd.**
- 2.1 Ak nesplnenie povinností alebo ich vadné plnenie spôsobila tretia osoba, článok 79 stanovuje osobitné podmienky pre vylúčenie zodpovednosti v závislosti od miery, v akej bola tretia osoba prepojená so zmluvnou stranou.**
- 2.2 Článok 79 ods. 1 sa vzťahuje aj na prípady, kedy zmluvná strana poverila tretiu osobu plnením povinností zo zmluvy v jej celku alebo čiastočne.**
  - (a) Vo všeobecnosti predávajúci nie je zbavený zodpovednosti podľa článku 79 ods. 1 za konanie osôb, ktoré spadajú do jeho sféry rizika; ako sú napríklad zamestnanci predávajúceho alebo personál a taktiež osoby zabezpečujúce pre predávajúceho výrobné suroviny alebo súčiastky. Rovnaký princíp sa uplatňuje na kupujúceho vo vzťahu k jeho zamestnancom a personálu a osobám, ktoré sú poverené plniť povinnosti zo zmluvy za kupujúceho.**
  - (b) V osobitných prípadoch môže byť vylúčená podľa článku 79 ods. 1 zodpovednosť zmluvnej strany za konanie alebo nekonanie tretích osôb, ak zmluvná strana nemala možnosť vybrať si túto osobu alebo kontrolovať jej konanie.**

2.3 Článok 79 ods. 2 upravuje situácie, kedy zmluvná strana poverí nezávislú tretiu osobu, aby čiastočne alebo úplne plnila jej povinnosti zo zmluvy. V tomto prípade zmluvná strana, ktorej zodpovednosť má byť vylúčená, musí preukázať, že podmienky stanovené v článku 79 ods. 1 sú naplnené tak v prípade tejto zmluvnej strany, ako aj v prípade tretej osoby.

3.1 Zmena okolností, s ktorou nebolo možné rozumne počítať a ktorá spôsobuje, že plnenie zmluvy sa stáva neprímerane obtiažnym („ťažkosťi spôsobené podstatnou zmenou okolností“) môže byť kvalifikovaná ako „prekážka“ podľa článku 79 ods. 1. Formulácia článku 79 výslovne nevysvetľuje pojem „prekážka“ ako situáciu, kedy je plnenie úplne nemožné. Z toho dôvodu zmluvná strana, ktorá ocitne v ťažkosťiach spôsobených podstatnou zmenou okolností, môže uviesť tieto ťažkosťi ako dôvod pre vylúčenie jej zodpovednosti podľa článku 79.

3.2 V prípade ťažkosťi spôsobených podstatnou zmenou okolností podľa článku 79 môže súd alebo rozhodca poskytnúť ďalšiu nápravu stavu v súlade s CISG a všeobecnými princípmi, na ktorých spočíva.

* * *

KOMENTÁR

Úvod a rozsah tohto stanoviska

1. Článok 79 poskytuje kupujúcemu a predávajúcemu výnimku z povinnosti plniť zmluvu v prípade, ak preukáže, že nesplnenie povinnosti bolo spôsobené „prekážkou“, ktorú táto strana nemohla ovplyvniť a ani ju rozumne predvídať v čase uzatvárania zmluvy a ktorá nemohla byť čo do jej vzniku alebo jej následkov odvrátená alebo odstránená. Druhý odsek článku 79 uvádza, že nesplnenie povinnosti treťou osobou môže spôsobiť, že strana, ktorá tretiu osobu poverila plnením zodpovednosti, nebude zodpovedná za nesplnenie tejto povinnosti, ak sú podmienky pre takéto vylúčenie zodpovednosti podľa odseku 1 splnené tak v prípade strany žiadajúcej o vylúčenie zodpovednosti, ako aj v prípade tejto tretej osoby. Strana, ktorá neplní svoju povinnosť, je povinná v zmysle odseku 4 článku 79 oznámiť druhej strane prekážku a jej dôsledky na svoju spôsobilosť plniť, pričom v súlade s odsekom 3 je takéto vylúčenie zodpovednosti obmedzené na dobu, počas ktorej trvá prekážka. Posledný piaty odsek článku 74 neobmedzuje zmluvnú stranu v uplatnení iného práva, než nároku na náhradu škody v prípade existencie prekážky.

2. V čase vydania tohto stanoviska bolo uplatnenie článku 79 v súdnom a rozhodcovskom konaní pomerne málo úspešné. Celkovo bol tento článok o niečo viac ráz aplikovaný v prospech predávajúceho, než v prospech kupujúceho. Predávajúci aj kupujúci uvádzali najrôznejšie druhy „prekážok“, pričom tieto sa často zhodovali v závislosti od tovaru, ktorý bol predmetom kúpy.

3. Pri robení akýchkoľvek záverov z publikovaných rozsudkov musíme byť opatrní, nakoľko vzhľadom na množstvo rozhodnutí týkajúcich sa tejto otázky je možné načrtnúť len základné trendy pri výklade článku 79 CISG. Preto hoci bol kupujúci úspešný pri zbavení sa zodpovednosti z určitého dôvodu v niektorých prípadoch,^[2] v mnohých iných prípadoch bol tento jeho nárok zamietnutý.^[3] Publikované rozhodnutia tiež dokazujú, že kým v určitých

prípadoch nebol kupujúci zodpovedný za nesplnenie zmluvy, [4] obdobné okolnosti neboli dostatočné v iných prípadoch.[5] V prípade článku 79 sa vytvára široký priestor pre sudcovskú úvahu a rozličnú interpretáciu formulácie použitej v tomto ustanovení. Doterajšie rozhodnutia však nepotvrdili obavy, že súdy alebo rozhodcovia budú príliš často zbavovať zmluvné strany zodpovednosti za nesplnenie zmluvy alebo že niektorí sudcovia z kontinentálneho právneho systému budú vyžadovať na založenie zodpovednosti zavinenie, čím umožnia predávajúcemu vyhnúť sa zodpovednosti za vady tovaru, ak tento preukáže, že vady nemohol ovplyvniť [6] alebo že niektoré súdy sa budú príliš spoliehať na vnútroštátne inštitúty ako vyššia moc alebo dodatočná nemožnosť plnenia, v dôsledku čoho dôjde k rozporuplnej interpretácii týchto ustanovení. [7]

4. Práve naopak, množstvo súdnych rozhodnutí a rozhodcovských rozsudkov týkajúcich sa článku 79 sa sústreďuje na skúmanie štandardov pre vylúčenie zodpovednosti, ktoré zakladajú pojmové vymedzenie „prekážky“. Nie každé rozhodnutie sa však zameriava práve na tie skutočnosti, ktoré by mali viesť k vyvodu záveru o vylúčení zodpovednosti, ale sústreďujú sa na iné kritériá (štátna príslušnosť zmluvných strán, druh tovaru alebo iné okolnosti transakcie) a niektoré sa obmedzujú len na konštatovanie, že podmienky pre aplikáciu článku 79 neboli splnené. Napríklad súd, ktorý rozhodne, že strana nie je zodpovedná za nesplnenie zmluvy z dôvodu podľa článku 79, toto rozhodnutie odôvodní tým, že uvedená prekážka nebola ovplyvniteľná touto stranou, ale zároveň neuvedie žiadne dôvody pre takýto záver. Taktiež len málo rozhodnutí sa výslovne zaoberalo podmienkami, ktoré musia byť naplnené na to, aby strana mohla oprávnenne tvrdiť, že prekážku nebolo možné predvídať v čase uzatvárania zmluvy. V prípade, ak takáto analýza v rozhodnutí úplne chýba, nie je možné posúdiť, či sú tieto rozhodnutia v súlade s článkom 79. To však neznamená, že ak tieto podmienky nie sú uvedené, sú menej dôležité pre aplikáciu článku 79. Stav aplikačnej praxe však objasňuje, prečo sa toto stanovisko zameriava na analýzu obmedzeného počtu podmienok, ktoré môžu viesť k rozdielnym záverom pri výklade tohto článku v rôznych právnych poriadkoch.

5. V rámci článku 79 sa vyskytujú otázky, ktoré buď z dôvodu vágnej formulácie, alebo z dôvodu nezhôd tvorcov pri vytváraní textu ponechávajú súdom a rozhodcom veľkú mieru voľnosti pri aplikácii článku 79 na skutkové okolnosti konkrétneho prípadu. Stanovisko sa sústreďuje práve na tieto otázky, nakoľko vytvárajú najväčší priestor pre vplyv národného práva pri rozhodovaní a predstavujú najväčšie nebezpečenstvo odlišného výkladu. Prvou z týchto otázok je, či môže predávajúci, ktorý dodal vadný tovar, žiadať o vylúčenie zodpovednosti za nesplnenie zmluvy podľa článku 79. Druhou otázkou, ktorú sprevádzajú rozporuplné postoje pri tvorbe Dohovoru, sú predpoklady, ktoré majú byť splnené pri aplikácii odseku 1 a 2 článku 79 v prípade, ak má byť vylúčená zodpovednosť predávajúceho v dôsledku prekážky, ktorá vznikla na strane tretej osoby – dodávateľa alebo výrobcu tovaru, ktorý mal ďalej predávajúci dodať. Treťou otázkou, ktorá môže spôsobiť rozdielne závery sudcov a rozhodcov je, či podstatná zmena okolností môže predstavovať „prekážku“ podľa článku 79, a ak áno, aké nároky sú zachované pre poškodenú stranu. Môžu sa samozrejme vyskytnúť aj ďalšie otázky v rámci článku 79, ktoré budú predmetom rozporuplného výkladu, ale tieto otázky budú až predmetom budúcich poradných stanovísk.

* * *

- 1. Článok 79 vylučuje zodpovednosť strany za škodu spôsobenú nesplnením povinností zo zmluvy, vrátane povinnosti predávajúceho dodať tovar bez väd.**

Komentár

6. Otázka, či predávajúci, ktorý dodal vadný tovar, môže žiadať o zbavenie zodpovednosti za škodu v súlade s článkom 79, bola predmetom Haagskej konferencie v roku 1964 v súvislosti s prípravou článku 74 ULIS (zodpovedá článku 79 CISG). V tom čase niektorí zástupcovia štátov zo systému common-law presadzovali zodpovednosť založenú na záruke [warranty] vzniknutej zo zmluvy, čo spôsobilo obavu štátov z kontinentálneho právneho systému, že nakoľko je takáto zmluvná zodpovednosť založená na povinnosti preukázať zavinenie, mohla by neprimerane ovplyvniť sudcov a rozhodcov z kontinentálneho právneho systému, čo by umožnilo predávajúcemu zbaviť sa zodpovednosti za dodanie vadného tovaru z dôvodu okolností, ktoré nemohol sám ovplyvniť a ktoré nemohol predvídať v čase uzatvárania zmluvy. [8]

7. Obava z toho, že by mohla byť zakotvená povinnosť preukázať zavinenie pre vznik zodpovednosti za vadné plnenie, podnietila právnu teóriu zaoberať sa otázkou, či pri dodaní vadného tovaru môže vôbec vzniknúť prekážka v zmysle článku 79. Objavili sa názory, podľa ktorých mal výber pojmu „prekážka“ zdôrazniť, že ide o okolnosť mimo predávajúceho a mimo tovaru, čo znamená, že zodpovednosť predávajúceho za vady nemôže byť predmetom vylúčenia podľa článku 79.[9] Na rozdiel od toho, zástancovia zodpovednosti za vady len pri existencii zavinenia tvrdia, že vada tovaru existujúca v čase uzatvorenia zmluvy môže predstavovať prekážku, ktorá zabraňuje predávajúcemu splniť si povinnosť podľa článku 35 CISG dodať tovar bez väd. Teda ak je dodanie tovaru bez väd považované len za zmluvnú povinnosť podľa CISG (a nie za povinnosť zabezpečenú zárukou), uvádzajú, že porušenie povinnosti dodať tovar bez väd spôsobuje neschopnosť predávajúceho plniť „akúkoľvek svoju povinnosť.“ Z toho dôvodu môže byť zodpovednosť za takéto porušenie zmluvy vylúčená v dôsledku prekážky, ako na ňu odkazuje článok 79.[10]

8. Prípady, kedy bola vylúčená zodpovednosť predávajúceho za vady dodaného tovaru, sú extrémne ojedinelé. Napríklad ak ide o nezameniteľný tovar, ktorý zanikol ešte predtým, než nebezpečenstvo straty alebo zániku tovaru prešlo na kupujúceho. V tomto výnimočnom prípade je možné článok 79 aplikovať len vtedy, ak predávajúci nevedel o zničení tovaru a nemohol toto zničenie predpokladať ani v čase uzatvorenia zmluvy.[11] Predávajúci sa domáhali vylúčenia zodpovednosti podľa článku 79 v prípade dodania vadného tovaru alebo omeškania s dodaním tovaru, ale len s veľmi obmedzeným úspechom. [12] Navyše nemecký federálny Najvyšší súd vyjadril obavu, že rozširovanie vylúčenia zodpovednosti na prípady dodania vadného tovaru by mohlo spôsobiť opätovné zavedenie princípu zodpovednosti za zavinenie.

9. V prípade „viničový vosk“ sa predávajúci zaviazal dodávať viničový vosk používaný kupujúcim na ochranu viničových štepov pred vysychaním a rizikom infekcie. [13] Predávajúci získaval vosk od dodávateľa, ktorý vosk vyrábal čiastočne zo surovín dodávaných maďarským dodávateľom, ktoré dovedy predávajúci nevyužíval. Predávajúci odoslal vosk od dodávateľa priamo kupujúcemu bez toho, aby otváral balenia, ale vosk nechránil vinič tak ako mal, a preto kupujúci zažaloval predávajúceho. Odvolací súd rozhodol, že predávajúci je zodpovedný za dodanie vadného tovaru vzhľadom na prevažujúce štandardy v tomto odvetví. Krajský odvolací súd v Zweibrücken pripustil, že predávajúci sa môže domáhať vylúčenia zodpovednosti za dodanie vadného tovaru, ale v tomto prípade predávajúci zodpovedá z dôvodu, že neprehliadol vosk predtým, než ho odoslal kupujúcemu. Federálny nemecký Najvyšší súd („BGH“) potvrdil zodpovednosť predávajúceho za dodanie vadného tovaru, ale na základe iných dôvodov, a nepovažoval za potrebné výslovne sa vyjadriť k otázke, či vo všeobecnosti môže byť vylúčená zodpovednosť predávajúceho za dodanie vadného tovaru. Nesúhlasil s odôvodnením nižšieho odvolacieho súdu a uviedol, že ak sa strany nedohodli inak (a v tomto prípade sa nedohodli), predávajúci nesie riziko získania tovaru s vadami od dodávateľa v prípade, ak tovar sám nevyrába. Z toho dôvodu je zodpovednosť predávajúceho podľa CISG objektívnou, teda bez

ohl'adu na zavinenie, a teda aj nesplnenie povinnosti predávajúceho prezrieť tovar je v tomto prípade irelevantné. [14]

10. BGH nepovažoval za potrebné zaoberať sa otázkou, či nesplnenie „ktorejkoľvek povinnosti“ zmluvnou stranou sa môže vzťahovať aj na nesplnenie povinnosti predávajúceho alebo ktoréhokoľvek jeho dodávateľa dodať tovar bez väd. Ale tým, že sa nemecký Najvyšší súd zaoberal vysvetľovaním prečo v tomto prípade nemohol byť predávajúci zbavený zodpovednosti za nesplnenie povinnosti dodať tovar bez väd, súd naznačil, že článok 79 by sa potenciálne mohol vzťahovať aj na prípady nesplnenia povinnosti predávajúceho dodať tovar bez väd. [15] Táto interpretácia článku 79 zodpovedá takzvanému „základnému významu“ článku 79. Tak formulácia tohto ustanovenia („... akákoľvek povinnosť...“), ako aj systematické zaradenie tohto ustanovenia v rámci CISG (Kapitola V: „Spoločné ustanovenia o povinnostiach predávajúceho a kupujúceho“) naznačujú, že dodanie vadného tovaru spadá pod nesplnenie povinnosti v zmysle článku 79 a kapitoly V. Preto neexistuje dôvod na vyčlenenie tejto povinnosti zo všeobecného okruhu povinností, ktorých nesplnenie môže byť predmetom vylúčenia zodpovednosti podľa článku 79.

11. V ďalšom prípade, ktorý BGH rozhodoval, „Prípád sušeného mlieka“ [16], kupujúci sušeného mlieka zistil znečistenie mlieka lipázou. Predávajúci sa snažil zbaviť zodpovednosti podľa článku 79 tým, že tvrdil a dokonca preukázal, že inaktívnu lipázu nemožno zistiť použitím žiadneho zo v súčasnosti uskutočňovaných testov. BGH sa neuspokojil s takýmto vysvetlením a rozhodol, že nie je dostatočné, aby predávajúci preukázal, že nemohol objaviť lipázu žiadnym z vykonávaných testov. Prípád bol vrátený súdu nižšieho stupňa na opätovné prejednanie a súd bol zaviazaný zistiť, či prítomnosť lipázy nemohla byť zistená predávajúcim v rámci kontroly mlieka počas celého výrobného procesu sušeného mlieka (teda buď dodávateľmi sušeného mlieka, alebo samotným predávajúcim počas vlastnej výroby). To znamená, že hoci súd uznal teoretickú možnosť vylúčenia zodpovednosti predávajúceho za dodanie vadného tovaru, zdôraznil extrémnu náročnosť preukázania okolností predávajúcim, ktoré majú spôsobiť vylúčenie zodpovednosti podľa článku 79.

12. Hoci uvedené rozhodnutia BGH výslovne neuvádzajú, či predávajúci môže byť zbavený zodpovednosti za dodanie vadného tovaru, pravdepodobnosť takéhoto vylúčenia zodpovednosti podľa článku 79 je v tomto prípade obmedzená na výnimočné prípady. Vezmime si ako príklad dodanie mrazeného tovaru, pri ktorom dôjde k výpadku energie ešte pred prechodom nebezpečenstva, ale až po tom, ako predávajúci tovar odoslal, a tovar je dodaný v rozmrazenom stave. Článok 79 sa bude vzťahovať na tento prípad iba vtedy, ak predávajúci preukáže, že nevedel o výpadku energie, a že tento nemohol nijako ovplyvniť. Zodpovednosť predávajúceho však nebude vylúčená, ak tento mohol v čase uzatvorenia zmluvy rozumne predvídať, že môže dôjsť k výpadku energie.

13. Existuje skutočne len veľmi málo možností, kedy predávajúci nebude zodpovedať za dodanie vadného tovaru, pretože vo všeobecnosti sa správne predpokladá, že predávajúci nepriamo berie na seba riziko väd vznikajúcich z vlastností tovaru, ktorý ďalej predáva. Avšak v prípade absencie výslovnej alebo konkludentnej záruky by sa na predávajúceho nemalo hľadieť tak, že absolútne a bezvýhradne zodpovedá za to, že tovar nemá vady. Článok 79 sa stane jasným a spravodlivým, ak sa použije metóda striktného výkladu, čím sa vylúčia pochybné rozlišovania medzi vylúčením zodpovednosti predávajúceho za nesplnenie povinnosti dodať tovar bez väd a vylúčením zodpovednosti za nesplnenie iných povinností podľa zmluvy (napr. nesplnenie povinnosti zabaliť tovar v súlade so zmluvou podľa čl. 35 ods. 2 písm. d)).

* * *

- 2.1 Ak nesplnenie povinností alebo ich vadné plnenie spôsobila tretia osoba, článok 79 stanovuje osobitné podmienky pre vylúčenie zodpovednosti v závislosti od miery, v akej je tretia osoba prepojená so zmluvnou stranou.**
- 2.2 Článok 79 ods. 1 sa vzťahuje aj na prípady, kedy zmluvná strana poverila tretiu osobu plnením povinností zo zmluvy v jej celku alebo čiastočne.**
- (a) Vo všeobecnosti predávajúci nie je zbavený zodpovednosti podľa článku 79 ods. 1 za konanie osôb, ktoré spadajú do jeho sféry rizika; napríklad zamestnanci predávajúceho alebo personál a taktiež osoby zabezpečujúce pre predávajúceho výrobné suroviny alebo súčiastky. Rovnaký princíp sa uplatňuje na kupujúceho vo vzťahu k jeho zamestnancom a personálu a osobám, ktoré sú poverené plniť povinnosti zo zmluvy za kupujúceho.**
- (b) V osobitných prípadoch môže byť vylúčená podľa článku 79 ods. 1 zodpovednosť zmluvnej strany za konanie alebo nekonanie tretích osôb, ak zmluvná strana nemala možnosť vybrať túto osobu alebo kontrolovať jej konanie.**
- 2.3 Článok 79 ods. 2 upravuje situácie, kedy zmluvná strana poverí nezávislú tretiu osobu, aby čiastočne alebo úplne plnila jej povinnosti zo zmluvy. V tomto prípade zmluvná strana, ktorej zodpovednosť má byť vylúčená, musí preukázať, že podmienky stanovené v článku 79 ods. 1 sú naplnené tak v prípade tejto zmluvnej strany, ako aj v prípade tretej osoby.**

Komentár

14. Vylúčenie zodpovednosti podľa článku 79 by len ťažko bolo účinným, ak by zabezpečovalo predávajúcemu zbavenie povinností dodať tovar bez väd len v prípadoch, kedy bol tovar vyrobený, zostavený a dodaný priamo predávajúcim alebo jeho vlastným personálom alebo v prípade, keď je kupujúci povinný prevziať tovar a zaplatiť kúpnu cenu bez toho, aby tým poveril tretiu osobu. Ale ak nesplnenie povinností dodať tovar bez väd, zaplatiť kúpnu cenu alebo splniť inú povinnosť podľa zmluvy vzniklo v dôsledku konania alebo opomenutia dodávateľov kupujúceho alebo osoby poverenej kupujúcim na prevzatie tovaru alebo zaplatenie kúpnej ceny, vzniká otázka, či sa má takéto konanie pripočítať zmluvnej strane v súlade s odsekom 1 alebo 2 článku 79. Hoci sa článok 79 ods. 2 vzťahuje tak na prípady predávajúceho, ako aj na prípady kupujúceho, ktorý sa chce zbaviť zodpovednosti za porušenie povinností treťou osobou, táto časť stanoviska sa sústreďuje len na okolnosti, za ktorých sa môže predávajúci dovoliavať vylúčenia zodpovednosti v dôsledku neplnenia povinností treťou osobou.

15. Niektoré súdy a rozhodcovia sa zaoberali otázkou, či predávajúci môže byť zbavený zodpovednosti za nesplnenie povinností v dôsledku existencie prekážky, ktorú nemôže ovplyvniť dodávateľ, ktorý pre predávajúceho obstaráva alebo vyrába tovar. V niekoľkých prípadoch bolo takéto zbavenie povinností predávajúcemu priznané, ale vo väčšine prípadov bolo rozhodnuté, že nie sú naplnené podmienky podľa článku 79, hoci predávajúci absolútne nemohol predvídať nesplnenie povinností jeho dodávateľa. Rozhodnutia sa však vzájomne líšia čo do metódy posúdenia, na základe ktorej boli prijaté. Niektoré súdy sa zamerali na analýzu toho, či predávajúci spĺňa podmienky pre vylúčenie zodpovednosti podľa článku 79 ods. 1; [17] iné súdy sa zamerali na zbavenie povinností predávajúceho podľa ods. 2; [18] a ďalšie rozhodovali na základe posúdenia článku 79 ako celku. [19] Či sú dané okolnosti pre vylúčenie zodpovednosti predávajúceho podľa jedného alebo druhého odseku, je relevantné vo vzťahu k určeniu kto nesie

dôkazné bremeno. Rozhodujúcou otázkou je posúdenie, či dodávateľ, zmluvný partner alebo tretia osoba, od ktorej predávajúci očakáva plnenie, spĺňa definíciu podľa článku 79 ods. 2 ako „tretia osoba, ktorú strana [požadujúca vylúčenie zodpovednosti za nesplnenie zmluvy] poverila plnením celého zmluvného záväzku alebo jeho časti.“

16. Článok 79 ods. 2 v prípade jeho aplikácie komplikuje podmienky pre vylúčenie zodpovednosti, nakoľko požaduje splnenie podmienok podľa článku 79 ods. 1 tak v prípade predávajúceho, ako aj v prípade tretej osoby. Nie je zrejmé, o aké tretie osoby ide v prípade druhého odseku článku 79, ktorého formulácia sa javí ako výsledok nedorozumenia medzi tými, ktorí sa snažili o zavedenie druhého odseku, vo vzťahu k prvému odseku.

17. Niet pochyb, že podľa článku 79 ods. 1 nesie predávajúci riziko za vadné plnenie vzniknuté v dôsledku okolností na jeho strane alebo na strane osôb ním poverených na plnenie zmluvy, ktorých aktivitu predávajúci organizuje, koordinuje alebo kontroluje. Problém riešený v rámci článku 79 ods. 2 zahŕňa neplnenie alebo vadné plnenie povinností v dôsledku konania alebo opomenutia osoby alebo právneho subjektu oddeleného od predávajúceho. Existujú teda minimálne dve skupiny „tretích osôb“, ale len na jednu z nich sa vzťahuje článok 79 ods. 2.

18. Prvá skupina „tretích osôb“ predstavuje osoby, ktoré napriek tomu, že im nie je zverené plnenie povinností priamo voči kupujúcemu, vytvárajú alebo pomáhajú pri vytváraní podmienok pre splnenie povinností predávajúceho dodať tovar bez väd. Tieto „tretie osoby“ môžu byť nezávislé od predávajúceho, napríklad dodávateľa výrobných surovín, dodávateľa výrobných dielov alebo ďalších „doplňkových“ alebo „pomocných“ služieb, ktorých plnenie tvorí podmienku pre splnenie povinností predávajúceho dodať tovar bez väd. Takíto dodávateľa alebo zmluvní partneri, na ktorých sa predávajúci obracia za účelom získania tovaru, nespádajú pod „tretie osoby“ v zmysle článku 79 ods. 2. Existuje konštantná judikatúra, ktorá uvádza, že predávajúci vo všeobecnosti nesie riziko za nesplnenie vlastných zmlúv dodávateľmi alebo zmluvnými partnermi, to znamená, že vo všeobecnosti nemôže byť predávajúci zbavený zodpovednosti za vlastné nesplnenie zmluvy spôsobené nesplnením uvedených zmlúv dodávateľmi. [20] Na posúdenie zodpovednosti predávajúceho za konanie alebo opomenutie tých „tretích osôb“, ktorých neplnenie povinností nemôže predávajúci využiť ako dôvod na zbavenie sa zodpovednosti za nesplnenie vlastnej povinnosti dodať tovar bez väd sa preto takisto vzťahuje článok 79 ods. 1. Je však potrebné udeliť výnimku na tie osobitné prípady, kedy predávajúci nemal možnosť vybrať si dodávateľa alebo jeho plnenie, nakoľko v tomto prípade neplnenie povinností takýmto dodávateľom môže byť považované za osobitnú prekážku, ktorú predávajúci nemohol nijako ovplyvniť. [21]

19. Druhú skupinou „tretích osôb“ určenú v článku 79 ods. 2 tvoria osoby, ktoré sú určené predávajúcim, aby plnili čiastočne alebo úplne zmluvu priamo voči kupujúcemu. Nie je jednoduché určiť presný význam pojmu „... tretia osoba, ktorú strana [požadujúca vylúčenie zodpovednosti za nesplnenie zmluvy] poverila plnením celého zmluvného záväzku alebo jeho časti...“, ale tento výraz sa zjavne vzťahuje na tie tretie osoby, ktoré sú nielen samostatné osoby alebo právne subjekty oddelené od predávajúceho, ale sú aj ekonomicky a funkčne nezávislé od predávajúceho, mimo jeho organizačnej štruktúry, zodpovednosti a sféry vplyvu, na rozdiel od tretích osôb – dodávateľov a zmluvných partnerov, za ktorých konanie je predávajúci v plnej miere zodpovedný. [22]

20. V prípadoch, kedy je nesplnenie zmluvy dôsledkom porušenia povinností takejto skutočne „nezávislej“ tretej osoby, je potrebné, aby podmienky pre vylúčenie zodpovednosti podľa článku 79 ods. 2 boli naplnené kumulatívne v prípade predávajúceho aj v prípade tretej osoby. V tomto prípade je predávajúci zodpovedný aj za konanie tejto nezávislej „tretej osoby“, pokiaľ sa nepreukáže, že prekážku nemohol odvrátiť predávajúci a že aj tretia osoba by svojím konaním

naplnila podmienku podľa článku 79 ods. 1 v prípade, ak by takáto osoba bola v postavení predávajúceho. To znamená, že článok 79 ods. 2 má zvýšiť zodpovednosť predávajúceho, nakoľko predávajúci je vo všeobecnosti zodpovedný za vadné plnenie poskytnuté treťou osobou v takej miere, ako je to v prípade jeho vlastného plnenia. [23] Samozrejme, zodpovednosť predávajúceho nie je neobmedzená, nakoľko vo výnimočných prípadoch môže predávajúci preukázať, že nemal možnosť vybrať si túto tretiu osobu, a to buď z dôvodu, že táto tretia strana má monopolné postavenie vo vzťahu k dodávke tovarov alebo služieb, alebo preto, že tretia strana bola určená kupujúcim, alebo ak predávajúci z iného dôvodu preukáže, že nesplnenie povinností treťou osobou nemohol nijako ovplyvniť.

21. V prípadoch, kedy je možné rozlíšiť dve spomenuté skupiny „tretích osôb“, je zjavné, že pre predávajúceho je ťažšie dosiahnuť vylúčenie zodpovednosti za konania „nezávislej“ tretej osoby podľa článku 79 ods. 2, než je to v prípade dodania vadného tovaru obstaraného alebo vyrobeného dodávateľom, ktorého si predávajúci vybral. Avšak história prípravy článku 79 ods. 2 dokazuje, že viacerým delegátom nebol jasný dôvod, pre ktorý boli stanovené prísnejšie podmienky pre zbavenie sa zodpovednosti predávajúceho v prípade konania nezávislých „tretích osôb“. Títo delegáti totiž bezúspešne požadovali, aby medzi osoby uvedené v článku 79 ods. 2 boli výslovne zaradení aj dodávatelia, zmluvní partneri a akékoľvek osoby nezávisle vykonávajúce plnenie pre predávajúceho. [24]

22. Článok 79 ods. 2 spolu s históriou jeho prípravy prinajmenšom dokazuje, že výraz „tretia osoba, ktorú strana [požadujúca vylúčenie zodpovednosti za nesplnenie zmluvy] poverila plnením celého zmluvného záväzku alebo jeho časti“ má byť vykladaný v striktnom význame, teda tak, že zahŕňa prípady, kedy sa predávajúci obracia na tretiu osobu, aby obstarala tovar podľa špecifikácie kupujúceho alebo keď predávajúci poverí tretiu osobu, aby obstarala tovar a dodala ho kupujúcemu. V oboch prípadoch môže byť predávajúci zbavený zodpovednosti za nesplnenie zmluvy len ak preukáže, že tretia osoba nemohla splniť túto povinnosť z dôvodu existencie prekážky, ktorá zakladá vylúčenie zodpovednosti podľa článku 79 ods. 2. [25] Tento spôsob interpretácie je plne v súlade s rozdelením rizika vadnosti tovaru.

23. Hoci predávajúci, ktorý je závislý od plnenia svojich dodávateľov nie vždy môže ovplyvniť dodanie tovaru bez väd, je spravodlivé preniesť na predávajúceho riziko vadnosti tovaru a následné dôsledky takejto vadnosti, nakoľko tvoria súčasť celkového rizika obstarávania plnenia predávajúceho prostredníctvom tretej osoby. Hoci prvý a druhý odsek článku 79 stanovujú odlišné podmienky pre vylúčenie zodpovednosti strany za nesplnenie povinností treťou osobou, z praktických dôvodov je väčšina prípadov riešená v súlade s článkom 79 ods. 1. Takáto je aj odpoveď nemeckého Najvyššieho súdu (BGH) v prípade „Viničový vosk“, pri riešení otázky, či môže byť vôbec vylúčená zodpovednosť predávajúceho za dodanie vadného tovaru podľa článku 79.

24. V tomto prípade rakúsky predávajúci poukazoval na vylúčenie zodpovednosti podľa článku 79 ods. 1 z dôvodu, že v tomto prípade bol skôr len sprostredkovateľom obchodu na dodávku viničového vosku pre nemeckého kupujúceho, pričom viničový vosk bol vyrobený z materiálu dodaného maďarským dodávateľom. Hlavným argumentom predávajúceho bolo, že je vylúčená jeho zodpovednosť v súlade s článkom 79 z dôvodu, že vytýkané vady boli spôsobené dodávateľom a boli preto „mimo kontroly“ predávajúceho. BGH uviedol, že podľa článku 79 ods. 1 nie dôležité, či je vada pripísateľná predávajúcemu alebo jeho dodávateľovi, prípadne subdodávateľovi. Podľa názoru súdu existencia väd musí byť v každom prípade pripísaná predávajúcemu, pretože ak aj boli tieto vady spôsobené dodávateľmi alebo subdodávateľmi, spadajú tieto vady stále do „sféry vplyvu“ predávajúceho. V následnom prípade týkajúcom sa článku 79 „Prípad sušeného mlieka“ [26] BGH opätovne uviedol, že je „založená zodpovednosť

predávajúceho“ aj v prípadoch, kedy nesplnenie povinnosti spôsobili dodávateľia predávajúceho. Nakoľko predávajúci nedokázal preukázať, či ku kontaminácii sušeného mlieka lipázou došlo počas výroby mlieka dodávateľmi alebo počas jeho spracovania predávajúcim, BGH zrušil rozhodnutie súdu nižšieho stupňa a zaviazal ho zistiť, či kontaminácia sušeného mlieka bola skutočne mimo sféry vplyvu predávajúceho.

25. Zverenie zodpovednosti za konanie dodávateľa predávajúcemu podľa článku 79 ods. 1 je v súlade s princípom znášania rizika za porušenie zmluvy zmluvnou stranou, ktorá je v lepšom postavení vo vzťahu k možnému zabráneniu alebo obmedzeniu takéhoto rizika. Predávajúci môže byť zbavený zodpovednosti vo výnimočných prípadoch, ak je dodávateľ jediným zdrojom dodávok alebo ak ostatné zdroje dodávok nie sú možné vzhľadom na nepredvídateľné a výnimočné okolnosti alebo ak vady tovaru nemajú žiadnu súvislosť s obvyklou mierou rizika spojeného s obstarávaním plnenia pre predávajúceho treťou osobou.

* * *

3.1 Zmena okolností, s ktorou nebolo možné rozumne počítať a ktorá spôsobuje, že plnenie zmluvy sa stáva neprímerane obtiažnym („ťažkosť spôsobené podstatnou zmenou okolností“) môže byť kvalifikovaná ako „prekážka“ podľa článku 79 ods. 1. Formulácia článku 79 výslovne nevysvetľuje pojem „prekážka“ ako situáciu, kedy je plnenie úplne nemožné. Z toho dôvodu zmluvná strana, ktorá ocitne v ťažkostiach spôsobených podstatnou zmenou okolností, môže uviesť tieto ťažkosti ako dôvod pre vylúčenie jej zodpovednosti podľa článku 79.

3.2 V prípade ťažkostí spôsobených podstatnou zmenou okolností podľa článku 79 môže súd alebo rozhodca poskytnúť ďalšiu nápravu v súlade s CISG a všeobecnými princípmi, na ktorých spočíva.

Komentár

26. V rámci viacerých právnych doktrín, ktoré majú svoj pôvod v doktríne *rebus sic stantibus* vytvorenej rímskym *prétorom*, nepredvídateľná a výnimočná zmena okolností, ktorá spôsobuje, že plnenie povinností je mimoriadne obtiažne, hoci nie nemožné, môže spôsobiť vznik práva na odstúpenie od zmluvy alebo na zmenu, prípadne „úpravu“ zmluvy alebo niektorého jeho ustanovenia. Mnoho národných úprav a doktrín (napr. *imprévision*, *frustration of contract*, *commercial impracticability*, *Wegfall der Geschäftsgrundlage*, *eccesiva onerosita sopravvenuta*), spolu s variáciami pojmu „prekážka“ podľa článku 79 poskytuje sudcom a rozhodcom živnú pôdu na vytvorenie rozličných koncepcií riešenia situácie, keď sa plnenie povinností zmluvnou stranou stalo neprímerane obtiažnym (v ekonomickom alebo inom význame slova, ďalej označované ako „podstatná zmena okolností“ – ang. *hardship*).^[27] Niet divu, že právna teória je rozdelená v názore na to, či podstatná zmena okolností, ktorá nespôsobuje nemožnosť plnenia, je predmetom úpravy článku 79. Kým niektorí tvrdia, že formulácia článku 79 je dostatočne široká na to, aby pokryla aj extrémny prípad nepredvídateľnej podstatnej zmeny okolností v rámci pojmu „prekážka“^[28], iní tvrdia, že CISG neobsahuje žiadnu úpravu prípadu podstatnej zmeny ekonomických okolností.^[29]

27. Pochybnosti o výraze „prekážka“ použitom v článku 79 a o jeho správnom výklade boli vyjadrené množstvom komentátorov z viacerých právnych systémov. Podľa jedného názoru je výraz „prekážka“ „vážny a nepresný“^[30], iný názor poukázal na niekoľko „rozporuplností a nejasností“ pri využívaní tohto pojmu^[31], a tretí pripodobnil pojem „prekážka“ k „chameleónovi“, ktorý „vytvára len povrchný dojem harmónie, pričom sa snaží zakryť hlbší

vnútorný rozpor.“[32] História prípravy článku 79 neposkytuje jednoznačný záver o tom, či mala byť otázka podstatnej zmeny okolností vylúčená alebo zahrnutá do pôsobnosti Dohovoru.

28. Čo sa týka histórie prípravy článku 79, prezentuje zjavnú podporu pre tvrdenie, že Dohovor nepodporuje jednoduché možnosti pre vyhnutie sa zodpovednosti za nesplnenie zmluvy a že pojem „prekážka“ podľa článku 79 sa vzťahuje na neprekonateľnú prekážku, ktorá nemá nič spoločné s flexibilnejšími pojmi podstatnej zmeny okolností, nepraktickosti, zmarenia zmluvy a podobne.[33] Toto pozadie však nie je dostatočné na vyvodenie jednoznačného záveru, že článok 79 CISG neposkytuje možnosť vylúčenia zodpovednosti predávajúceho za nesplnenie zmluvných povinností v prípade, ak prekážku predstavuje úplne nepredvídateľná okolnosť, ktorá spôsobuje, že ďalšie plnenie je neprimerane obtiažne.

29. Čo sa týka histórie prípravy tohto ustanovenia, izolované diskusie o návrhoch, ktoré boli zamietnuté alebo stanoviská niektorých delegátov by mohli navodiť dojem, že medzi členmi Pracovnej skupiny existoval konsenzus o odmietnutí doktríny „podstatnej zmeny okolností.“[34] V skutočnosti niektoré zápisy z *travaux préparatoires* naznačujú, že pojem „prekážka“ bol vytvorený za účelom zakotvenia jednotnej koncepcie vylúčenia zodpovednosti s úmyslom vylúčiť teórie *rebus sic stantibus*, *imprévision*, alebo podstatnú zmenu okolností, ktoré sú založené na "zmenených podmienkach." Z toho dôvodu niektorí autori odôvodňujú vylúčenie podstatnej zmeny okolností z rozsahu úpravy článku 79 práve uvedenou históriou vzniku tohto ustanovenia. [35] Napriek pôvodným pozitívnym postojom v prvotných návrhoch článku 79 Pracovná skupina nakoniec odmietla návrh umožniť strane požadovať odstúpenie od zmluvy alebo zmenu zmluvy v prípade, ak čelí neočakávanej „hrozbe veľkej škody.“[36] Ak sa však bližšie pozrieme na uvedený text, obsahuje stručný výpočet argumentov v prospech zakotvenia tohto návrhu a následne bez ďalšieho vysvetľovania uvádza, že návrh nebol prijatý.[37]

30. Ďalší autori sa chopili odmietnutia nórskeho návrhu ustanovenia neskoršieho článku 79 ods. 3, a odvodili z neho odmietnutie názoru, že článok 79 sa môže vzťahovať aj na prípady podstatnej zmeny okolností. Pri prejednávaní otázky dočasnej prekážky na Diplomatickej konferencii navrhla nórska delegácia zaradenie nového ustanovenia, ktoré by umožnilo zmenu dočasnej prekážky pri plnení na trvalé vylúčenie povinnosti plniť zmluvu v prípade, ak po odpadnutí prekážky došlo k takej zmene okolností, že plnenie zmluvy sa stalo zjavne neprimeraným. [38] Tento návrh získal značnú podporu od ostatných delegátov, ale francúzsky delegát vyjadril obavy, že prijatie tohto ustanovenia by mohlo byť považované za akceptovanie doktríny *imprévision*, teda zmarenia účelu zmluvy a obdobných doktrín. Hoci názory prezentované v rámci diskusie medzi delegátmi a ich závery majú ďaleko od jednotnosti, odmietnutie nórskeho návrhu nijako nevyriešilo otázku podstatnej zmeny ekonomických okolností, nakoľko táto otázka nebola predmetom diskusie. Ak pripustíme, že história vzniku má určitý rozhodujúci význam pri výklade – a táto otázka je často predmetom diskusie – história v tomto prípade preukazuje, že diskusie v tejto otázke nevedli k určitému jasnému záveru.[39]

31. Niekoľko súdov odmietlo možnosť, že by negatívny vývoj na trhu mohol predstavovať prekážku v zmysle článku 79 ods. 1. V skutočnosti do prípravy tohto stanoviska žiadny súd nezbavil stranu zodpovednosti za plnenie zmluvy z dôvodu podstatných zmien v ekonomických okolnostiach. Vo vzťahu k vývoju judikatúry treba spomenúť rozhodnutie nemeckého súdu prvého stupňa, ktorý doslovne uviedol, že nie je možné aplikovať nemeckú doktrínu *Wegfall der Geschäftsgrundlage*, nakoľko CISG „vypĺňa túto oblasť“ a teda vylučuje použitie rozhodného vnútroštátneho práva. [40] Taliansky prvostupňový súd v rozsudku z toho istého roku v prípade, ktorý nezahŕňal aplikáciu CISG, sa zaoberal aplikáciou doktríny „vzniknutých neprimeraných ťažkostí“ uvedenú v článku 1467 talianskeho Občianskeho zákonníka, ale nakoniec odmietol jej aplikáciu.[41] Podľa talianskeho súdu v Monze táto obdoba „podstatnej zmeny okolností“ nie je

výslovne vylúčená článkom 4 CISG, a preto je potrebné ju považovať za otázku spadajúcu do pôsobnosti CISG, ale ním výslovne neupravenú.[42]

32. Neexistuje mnoho prípadov, v ktorých by sa súde zaoberali podstatnou zmenou okolností vo vzťahu k zbaveniu zodpovednosti za nesplnenie zmluvy a v čase prípravy tohto stanoviska neexistuje prípad, v ktorom by súd dostatočne odôvodnil prečo bola zmena okolností nepredvídateľná alebo prečo bol jeden dôvod pre poskytnutie úľavy lepší než iný. Dodnes nebolo zverejnené žiadne rozhodnutie, v ktorom by súd zbavil stranu zodpovednosti z dôvodu podstatnej zmeny okolností. Tento stav však nekorešponduje s názormi väčšiny právnych teoretikov o tom, že spravodlivý právny systém by mal pripustiť istú mieru flexibility princípu *pacta sunt servanda* v prípade podstatnej zmeny okolností. Otázkou je aké skutkové okolnosti by predstavovali takéto výnimočne „tvrdý“ prípad podstatnej zmeny okolností, ktorý by odôvodňoval priznanie takejto úľavy.

33. S poukazom na príklady uvedené v komentári k článku 6.2.2 Zásad UNIDROIT je možné uviesť situáciu, kedy kupujúci "A" so sídlom v štáte X uzavrie kúpnu zmluvu v predávajúcim "B" so sídlom v štáte Y. Podľa dohody má byť platba vykonaná v štáte Z do troch mesiacov po dodaní tovaru. Predstavme si, že mesiac po uzavretí zmluvy dôjde k úplne nepredvídateľnej politickej a ekonomickej kríze, ktorú zmluvné strany nemohli predpokladať v čase uzatvorenia zmluvy a ktorá vedie k masívnej osemdesiatpercentnej devalvácii meny štátu Z. Následkom tejto nepredvídateľnej a mohutnej devalvácie meny sa obchod stane extrémne zaťažujúcim pre kupujúceho „A“ a veľmi výhodným pre predávajúceho „B“.[43]

34. Ak predpokladáme, že CISG sa vzťahuje na zmluvy, pri ktorých dôjde k podstatnej zmene okolností, ako to bolo v opísanom prípade, vzniká otázka, či má poškodená strana právo na úľavu za predpokladu, že vykladáme pojem „prekážka“ podľa článku 79 tak, že zahŕňa podstatnú zmenu okolností alebo ak pripustíme, že v úprave tejto otázky existuje v rámci CISG medzera, ktorú je potrebné vyplniť v súlade so základnými princípmi, ako to uvádza technika vyplňania medzier v otázkach „spadajúcich do pôsobnosti ale výslovne neupravených“ v článku 7 ods. 2 CISG. Ak takéto princípy existujú, potom samozrejme vylučujú aplikáciu ustanovení potenciálne aplikovateľného vnútroštátneho práva upravujúceho podstatnú zmenu okolností. Ak však otázku podstatnej zmeny okolností nemožno vyriešiť uvedeným postupom, je nevyhnutné riešiť ju na základe noriem rozhodného vnútroštátneho práva a dúfať, že táto úprava poskytne spravodlivé riešenie.

35. Možnosť vyriešenia problému podstatnej zmeny okolností v rámci úpravy CISG je príjemnejšia než iné alternatívy, nakoľko ponechanie riešenia tejto otázky na normy medzinárodného práva súkromného vedie k odlišným riešeniam na základe jednotlivých právnych poriadkov. Orgán vykladajúci CISG, ktorý skutočne prihliada na jeho účel zjednocovania právnej úpravy kúpnej zmluvy by pravdepodobne využil všetky technicky možné alternatívy kvalifikácie podstatnej zmeny okolností v rámci Dohovoru predtým, než by sa uchýlil k aplikácii potenciálne protichodných vnútroštátnych noriem a doktrín.

36. Predtým ako sa dostaneme k analýze nárokov, ktoré CISG priznáva v prípade podstatnej zmeny okolností, je potrebné poznamenať, že ukončenie zmluvy alebo jej zmena v dôsledku podstatnej zmeny okolností je v niektorých právnych poriadkoch považované za právnu otázku súvisiacu s platnosťou zmluvy, a teda je možné tvrdiť, že tento právny inštitút je vylúčený z pôsobnosti CISG na základe článku 4.[44] Je potrebné sa týmto argumentom zaoberať podrobnejšie, nakoľko v prípade niektorých škandinávskych právnych poriadkov je inštitút podstatnej zmeny okolností považovaný za otázku súvisiacu s platnosťou zmluvy.[45] V tejto súvislosti sa spomína možnosť poskytnúť zmluvnej strane postihnutej touto zmenou možnosť vybrať si vhodný nárok spomedzi viacerých doktrín podstatnej zmeny okolností existujúcich

v jednotlivých právnych poriadkoch. Ale tento prístup nie je veľmi presvedčivý. Na rozdiel od prípadu zjavnej nevýhodnosti zmluvy (úžera, *lésion* alebo zjavný nepomer medzi zmluvnými plneniami v čase uzatvorenia zmluvy), ktorý jednoznačne spadá pod kategóriu platnosti zmluvy, inštitút podstatnej zmeny okolností je vo väčšine právnych systémov spojený s vyššou mocou alebo nemožnosťou plnenia, teda s prípadom, kedy dochádza k zvýšeniu alebo zníženiu zodpovednosti v dôsledku skutočností, ku ktorým došlo po uzavretí zmluvy, a nie s prípadom absolútnej alebo relatívnej neplatnosti zmluvy vzniknutej v dôsledku väd zmluvy existujúcich od jej počiatku.[46] Navyše akýkoľvek prospech, ktorý strana potenciálne získa v dôsledku aplikácie národnej doktríny podstatnej zmeny okolností nemôže vyvážiť stratu, ktorá je spôsobená nedostatkom uniformity pri riešení právnych vzťahov v dôsledku takéhoto prístupu.

37. Ak pripustíme, že situácia, v ktorej dôjde k skutočne neočakávanej a radikálnej zmene okolností môže vo výnimočných prípadoch predstavovať „prekážku“ v zmysle článku 79 ods. 1, je potrebné zabezpečiť uplatnenie následkov podľa Dohovoru a vylúčiť aplikáciu vnútroštátnej úpravy podstatnej zmeny okolností.

38. Nie je možné a ani účelné snažiť sa definovať podstatnú zmenu okolností. Je postačujúce považovať ju za prekážku, ktorá môže zahŕňať „ekonomickú nemožnosť“, ktorá, hoci nespôsobuje absolútnu nemožnosť plnenia, prekračuje takzvaný „limit obete“ uznávaný niektorými právnymi poriadkami ako hranica, za ktorou už od povinnej strany nemôže byť rozumne požadované plnenie jej povinností.

39. Vo väčšine prípadov nie je kolísanie trhu považované za „prekážku“ v zmysle článku 79 CISG, nakoľko kolísanie trhu predstavuje bežné riziko obchodných transakcií. Kvalifikácia silných a úplne neočakávaných výkyvov na trhu s tovarom alebo na peňažnom trhu ako „prekážky“ však vyžaduje osobitné posúdenie. Je totiž teoreticky možné, že takáto mohutná a nečakaná zmena odôvodní aplikáciu článku 79 v takom výnimočnom prípade, ako boli opísané vyššie.

40. Ďalším problémom je vyjasnenie pravidiel pre priznanie nárokov za účelom spravodlivého posúdenia následkov podstatnej zmeny okolností. Jedným z nich je povinnosť vykladať Dohovor v súlade s princípom dobrej viery a za tým účelom zaviazat' strany na prehodnotenie zmluvných ustanovení s cieľom obnovenia rovnováhy medzi plneniami jednotlivých strán. V prípade, ak rokovania smerujúce k takémuto prehodnoteniu zmluvy zlyhajú, v rámci Dohovoru neexistuje ustanovenie, na základe ktorého by súd alebo rozhodca mohol „upraviť“ alebo „zmeniť“ ustanovenia zmluvy za účelom nastolenia takejto rovnováhy plnení. Aj v prípade, ak by nebol využitý princíp dobrej viery uvedený v článku 7 ods. 1 CISG na tento účel[47], článok 79 ods. 5 CISG môže byť základom pre poskytnutie oprávnenia súdu alebo rozhodcovi určiť aké sú nároky jednotlivých strán v dôsledku zmeny okolností, a teda „prispôbiť“ ustanovenia zmluvy týmto zmeneným okolnostiam.

* * *

1. CISG-AC je súkromnou iniciatívou podporovanou Institute of International Commercial Law pri Pace University School of Law a Centre for Commercial Law Studies, Queen Mary, University of London. Poradná rada Dohovoru o medzinárodnej kúpe tovaru (CISG-AC) má za úlohu podporovať štúdium Dohovoru OSN o zmluvách o medzinárodnej kúpe tovaru (CISG) a presadzovať a pomáhať pri jeho jednotnom výklade.

Pri svojom prvom zasadnutí v Paríži v roku 2001 bol za predsedu CISG-AC zvolený na trojročné obdobie profesor Peter Schlechtriem z Freiburskej univerzity v Nemecku. Dr. Loukas A. Mistelis z Centre for Commercial Law Studies, Queen Mary bol

zvolený za sekretára. CISG-AC pozostával z nasledovných členov: Professor Emeritus Eric E. Bergsten, Pace University; Prof. Michael Joachim Bonell, University of Rome La Sapienza; Prof. E. Allan Farnsworth, Columbia University School of Law; Prof. Alejandro M. Garro, Columbia University School of Law; Prof. Sir Roy M. Goode, Oxford; Prof. Sergei N. Lebedev, Maritime Arbitration Commission of the Chamber of Commerce and Industry of the Russian Federation; Prof. Jan Ramberg, Professor of Private Law, University of Stockholm, Faculty of Law; Rector, Graduate School of Law, Riga, Latvia; Prof. Peter Schlechtriem, Freiburg University; Prof. Hiroo Sono, Faculty of Law, Kyushu University; Prof. Claude Witz, Universität des Saarlandes and Strasbourg University. Na ďalších zasadnutiach bol profesor Jan Ramberg zvolený za predsedu CISG-AC na obdobie od júna 2004 do júna 2007 boli zvolení ďalší traja členovia Prof. Pilar Perales Viscasillas, Universidad Carlos III de Madrid, Prof. Ingeborg Schwenzer, University of Basel a Prof. John Y. Gotand, Villanova University School of Law. Na svojom 11. zasadnutí vo Wuhan, Čínska ľudová republika, bol Prof. Eric Bergsten z Pace University School of Law zvolený za predsedu CISG-AC a Prof. Sieg Eiselen z Katedry súkromného práva University of South Africa bol zvolený za sekretára.

Pre ďalšie informácie kontaktujte <Eiselgts@unisa.ac.za>.

2. Informatívny zoznam rozhodnutí, v ktorých boli predávajúci zbavení zodpovednosti v súlade s článkom 79 zahŕňa nasledovné rozhodnutia:

Tribunal de commerce de Besançon, Francúzsko, 19 január 1998, anglický preklad dostupný na <<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980119f1.html>> (vylúčená zodpovednosť predávajúceho, ktorý konal v dobrej viere, za dodanie vadného tovaru, ktorý bol vyrobený pre dodávateľa predávajúceho) [ďalej citované ako "Tribunal de commerce Besancon, 1998";

Handelsgericht des Kantons Zurich, Švajčiarsko, 10 február 1999, CLOUT prípad č.

331, anglický preklad dostupný na <<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/990210s1.html>> (predávajúci bol zbavený zodpovednosti za škodu spôsobenú omeškaním s dodaním tovaru v dôsledku porušenia povinnosti dopravcu dodať tovar včas);

Tribunal of International Commercial Arbitration at the Russian Federation Chamber of Commerce and Industry, Rusko, 16 marec 1995,

CLOUT prípad č. 140, anglický preklad dostupný na

<<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/950316r1.html>> (vylúčená zodpovednosť predávajúceho v dôsledku nutného prerušenia výroby u dodávateľa predávajúceho);

Schiedsgerichth der Handelskammer Hamburg, Nemecko, 21 marec 1996, Clout prípad č. 166, anglický preklad dostupný na <<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/960321g1.html>>.

3. V dvoch prípadoch rozhodovaných nemeckým Najvyšším súdom, ktoré budú ďalej uvedené v tomto stanovisku, mohli byť predávajúci zbavení zodpovednosti za nedodanie tovaru bez väd, ale súd odmietol priznanie takéhoto vylúčenia zodpovednosti z osobitných skutkových dôvodov týchto prípadov.

Pozri, Bundesgerichtshof, Občiansky senát VIII, Nemecko, 24 marec 1999, CLOUT prípad č.

271, anglický preklad dostupný na

<<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/990324g1.html>> [ďalej uvádzaný ako "*Prípad viničného vosku*";

Bundesgerichtshof, Nemecko, 9 január 2002, anglický preklad dostupný na <<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020109g1.html>> [ďalej uvádzaný "*Prípad sušeného mlieka*"]

4. Informatívny zoznam rozhodnutí, v ktorých boli kupujúci zbavení zodpovednosti v súlade s článkom 79, zahŕňa nasledovné rozhodnutia: Tribunal of International Commercial Arbitration at the Russian Federation Chamber of Commerce, 22 január 1997, anglický preklad dostupný na

<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/970122r1.html>) (vylúčená zodpovednosť kupujúceho za škodu spôsobenú nesplnením povinnosti prevziať dodávku z dôvodu oficiálneho štátneho zákazu na povolenie dovozu tovaru do štátu kupujúceho) [ďalej len "Rozhodcovské konanie. Ruská obchodná komora, 1997"];

Amtsgericht Charlottenburg, Nemecko, 4 máj 1994, anglický preklad dostupný na <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/940915g1.html#cx> (vylúčená zodpovednosť kupujúceho v dôsledku dodania vadného tovaru predávajúcim) [ďalej len "Amtsgericht Charlottenburg, 1994"].

5. Nasledujúce prípady môžu byť zaradené do skupiny prípadov, v ktorých kupujúcim namietaná prekážka nepredstavovala dostatočný dôvod pre priznanie zbavenia zodpovednosti podľa článku 79:

Tribunal of International Commercial Arbitration at the Russian Federation Chamber of Commerce and Industry, Rusko, 17 október 1995, anglický preklad dostupný na

<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/951017r1.html>) (kupujúci nebol zbavený zodpovednosti za nesplnenie povinnosti zaplatiť kúpnu cenu v dôsledku nedostatočnej finančnej rezervy v zameniteľnej mene),

CLOUT prípad č. 142; Bulgarian Chamber of Commerce and Industry, Bulharsko, 12 február 1998, anglický preklad dostupný na <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980212bu.html>) (kupujúci nebol zbavený zodpovednosti v dôsledku negatívneho vývoja trhu a problémov spojených so skladovaním)

6. Pre vysvetlenie pozri John Honnold, Uniform Law for International Sales Under the 1980 United Nations Convention § 423.3 (3 vyd. 1999), prístupné na

<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/honnold.html>).

7. Pre prehľadný zoznam prípadov do roku 2004, v ktorých predávajúci a kupujúci boli alebo neboli zbavení zodpovednosti podľa článku 79, pozri The UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, A/CN.9/SER.C/DIGEST/CISG/79, 8 jún 2004 [ďalej len "UNCITRAL Digest"] článok 79 (zverejnené v júni 2004, obsahuje 27 prípadov) prístupné na

<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/digest-art-79.html>). Pre priebežne aktualizovaný chronologický zoznam prípadov podľa článku 79, pozri článok 79. UNCITRAL's Digest Cases Plus Added Cases, prístupné na <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/digest-cases-79.html>).

Pozri tiež Peter Winship, Exemptions Under Article 79 of the Vienna Sales Convention, *RabelsZ* (2004) s. 495-510; Ronald A. Brand, The Draft UNCITRAL Digest and Beyond. Article 79, in *1 CILE Studies* s. 392-407 (2005); Sonja A. Kruisinga, "(Non-)conformity in the 1980 UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods: a uniform concept?", *Intersentia* (2004) s. 123-154.

8. Diskusia o tejto otázke v rámci Haagskej konferencie sa sústredila na výber medzi pojmami „prekážka“ a „okolnosti“. Tento druhý výraz mal prezentovať teóriu, že od predávajúceho nemožno rozumne požadovať, aby zodpovedal za vady tovaru, ak tieto neboli zistiteľné v čase uzatvorenia zmluvy. Pozri Honnold, Uniform Law for International Sales Under the 1980 United Nations Convention § 427 (3 vyd., 1999), prístupné na

<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/honnold.html>). Táto otázka bola opätovne nastolená o mnoho rokov neskôr po tom, ako sa Pracovná skupina UNCITRAL rozhodla použiť výraz „prekážka“ v neskoršom článku 79 CISG. Commentary on the Draft Convention on Contracts for the International Sale of Goods, UNCITRAL Secretariat, Official Records, United Nations, New York, 1981, § 21 na s. 378 a § 36 na s. 380, prístupný tiež na <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/secomm/secomm-79.html>).

9. Pozri Barry Nicholas, Impracticability and Impossibility in the U.S. Convention on Contracts for the International Sale of Goods in Nina M. Galston & Hans Smit eds., *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, Matthew Bender § 5.02 at 5-10, prístupné na

<<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/nicholas1.html>> (tvrdí, že výber termínu „prekážka“ je výsledkom všeobecného konsenzu o tom, že predávajúci by nemal byť zbavený zodpovednosti za dodanie vadného tovaru). Nicholas vysvetľuje, že z pohľadu právnika zo systému common law, ktorého východiskom je striktná zodpovednosť na základe konkludentnej záruky o obchodovateľnosti tovaru, je prekvapujúce, že nemožnosť plnenia by mala byť dôvodom pre vylúčenie zodpovednosti za porušenie takejto záruky. Pozri Nicholas, Impracticability and Impossibility, op. cit. supra, § 5.02 na 5-13 ("Právnik zo systému common law podľa môjho názoru nevníma záruku v tradičnom význame ako prísľub plnenia, ktoré môže byť možné, nemožné alebo zmarené. Nejde o prísľub plnenia, ale o záruku za existenciu určitej skutočnosti, a preto je základnou podstatou záruky, že akákoľvek nemožnosť je pre ňu irelevantná.").

10. Ako už bolo uvedené, názor, že predávajúci, ktorý dodal vadný tovar, sa nemôže dovolávať ochrany podľa článku 79 sa pravdepodobne opiera o pochybný výklad dôvodov pre uvedenie výrazu „prekážka“, ktorý má odporovať zodpovednosti postavenej na záruke, ktorú preferuje common law. Pozri Honnold, op. cit. supra, s. 427; Nicholas, op. cit. supra, § 5.02. Avšak povinnosť predávajúceho dodať tovar podľa CISG nepredstavuje záruku, ale skôr všeobecnú povinnosť dodať tovar bez väd, ktorá zahŕňa aj povinnosť dodať náhradný tovar alebo opraviť tovar. (čl. 46 ods. 2 and čl. 46 ods. 3 CISG). Z toho dôvodu neprekonateľná prekážka zabraňujúca dodať tovar bez väd môže spôsobiť vylúčenie zodpovednosti predávajúceho. Pozri Hans Stoll a Georg Gruber, in Peter Schlechtriem & Ingeborg Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG) Article 79*, at 812-13 (2 vyd., Oxford University Press, 2005) (ďalej len "Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the CISG*") (analyzuje hypotézu, že použitie výrazu „prekážka“ malo zabezpečiť obnovenie pojmu „úskalie“, ktorý bol odmietnutý pre článok 74 ULIS, čím má byť naznačené, že predávajúci nebude mať možnosť zbaviť sa zodpovednosti za dodanie vadného tovaru v zmysle článku 79 CISG).

11. Ale pozri Denis Tallon, in Bianca-Bonell, *Commentary on the International Sales Law* at 577-78, prístupné na <<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/tallon-bb79.html>> ("... absencia predmetu zmluvy vyvoláva otázku o platnosti, ktorá však nie je spravovaná Dohovorom (pozri článok 4 písm. a)...“ Pozri tiež *Commentary on the Draft Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, UNCITRAL Secretariat, Official Records, United Nations, New York, 1981, at 406, prístupné tiež na <<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/secomm/secomm-79.html>>.

12. V jednom prípade francúzsky súd zbavil predávajúceho zodpovednosti za škodu spôsobenú dodaním vadného tovaru a v inom prípade švajčiarsky súd vylúčil zodpovednosť predávajúceho za omeškanie s dodaním tovaru. Ale v najmenej deviatich prípadoch uvedených v UNCITRAL Digest bola žiadosť predávajúceho o vylúčenie jeho zodpovednosti zamietnutá. Pozri UNCITRAL Digest a prípady citované v poznámkach č. 13 a 14, prístupné na <<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/anno-art-79.html>>.

13. OLG Zweibrücken 31 marec 1998, CLOUT č. 272.

14. BGH uviedol početné citácie vzájomne si odporujúcich názorov právnej teórie, či sa môže vylúčenie zodpovednosti predávajúceho vzťahovať na porušenie „akejkoľvek jeho povinnosti“, pričom článok 79 môže slúžiť ako základ pre zbavenie zodpovednosti predávajúceho za porušenie jeho povinnosti a povinnosti jeho dodávateľov dodať tovar bez väd.

15. BGH vrátil vec na opätovné prejednanie nižšiemu súdu za účelom vypočítania zníženia náhrady škody a zistenia, či nemecký kupujúci použil tovar na iný účel, než bol predpokladaný v zmluve. Dôležitým argumentom pre posúdenie zodpovednosti predávajúceho skôr podľa článku 79 ods. 1 než podľa článku 79 ods. 2 vytvárajúceho scenár „dvojitej vis maior“, je zistenie súdu, že vady tovaru vznikli v rámci „sféry vplyvu predávajúceho“, takže tieto vady mohol predávajúci predvídať a zabrániť im.

16. BGH, 9 január 2002, anglický preklad dostupný na <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020109g1.html>.

17. Oberlandesgericht Hamburg, Nemecko, 28 február 1997, CISG-online 261, anglický preklad dostupný na <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/970228g1.html>; Hamburg Chamber of Commerce, čiastočný rozsudok z 21 marca 1996, RIW, 1996, na 766 a nasl., anglický preklad dostupný na <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/960321g1.html>.

18. International Chamber of Commerce, rozsudok 8128/1995, UNILEX J.D.I. 1996, 1024 a nasl., anglický preklad dostupný na <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/958128i1.html>

19. Chamber of Commerce of the Russian Federation, rozsudok 155/1994, 16 marec 1995, Clout č. 140; anglický preklad dostupný na <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/950316r1.html>

20. Pozri UNCITRAL Digest, článok 79, a príslušná poznámka č. 56 a v nej citované prípady.

21. Hans Stoll & Georg Gruber, in Peter Schlechtriem a Ingeborg Schwenzer eds., Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG) článok 79, s. 819-22 (2 vyd., Oxford University Press, 2005).

22. Pozri Denis Tallon, in Commentary on the International Sales Law: The 1980 Vienna Sales Convention (ed. M. Bianca a M.J. Bonell, Miláno, 1987) s. 545, prístupný na <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/tallon-bb79.html>.

23. Oficiálne záznamy UNCITRAL prezentujú snahu zúžiť podmienky na základe ktorých sa môže predávajúci domáhať zbavenia zodpovednosti s cieľom vyhnúť sa okrem iného dôsledku, „že strana by mohla byť zbavená zodpovednosti z dôvodu, že si vybrala nespoľahlivého dodávateľa...“ Commentary on the Draft Convention on Contracts for the International Sale of Goods pripravený Sekretariátom UNCITRAL, Official Records, United Nations, New York, 1981 [ďalej len "Commentary on the 1978 Draft Convention"] § 23 na s. 379 ods. 23 (návrh Dánska) a § 35 na s. 380 (vyjadrenie nórskeho delegáta).

24. Pozri A. Vischer, Provisions Common to the Obligations of the Seller and of the Buyer, in *The 1980 Vienna Convention on the International Sale of Goods* 179 (Lausanne Colloquium, 19-20 november 1984). Ak by boli dodávateľia výslovne zaradení do článku 79 ods. 2, vylúčila by sa tým možnosť zbavenia zodpovednosti predávajúceho za vady tovaru, nakoľko dodávateľia a subdodávateľia, ktorý tovar vyrobili, by sa nemohli dovolávať tohto zbavenia. Ale odmietnutie návrhu na výslovné zaradenie dodávateľov do odseku 2 článku 79 nie je priamym dôkazom pre vyvodenie záveru, že potenciálne vylúčenie zodpovednosti predávajúceho za vadný tovar je možné dosiahnuť len podľa odseku 1 článku 79.

25. John O. Honnold, Uniform Law for International Sales Under the 1980 United Nations Convention s. 546-46 (Kluwer International, 2 vyd., 1999).

26. BGH 9 január 2002, anglický preklad dostupný na

<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020109g1.html>.

27. Pozri Tallon, článok 79, in *Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention* § 3.1 s. 592 (1987), dostupné na

<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/tallon-bb79.html> ; Hans Stoll & Georg Gruber, in Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the U.N. Convention*, op. cit. supra, Article 79, § 39, s. 822-26. Pozri tiež Honnold, *Uniform Law*, op. cit. supra, s. 434 (navrhuje použitie komparatívnej metódy vo vzťahu k definovaniu pojmu prekážka podľa článku 79, ktorá má objasniť prevažujúce modely a moderné trendy vo vnútroštátnych úpravách.)

28. Pozri napr. Denis Tallon in *Commentary on the International Sales Law* článok 79, § 3.2 (1987) ("Sudcovia majú prirodzenú tendenciu opierať sa o obdobné právne inštitúty vo vlastnom vnútroštátnom práve. Z toho dôvodu bude sudca zo socialistického štátu pristupovať k *vis maior* reštriktívnejšie. Naopak právnik zo systému common law sa bude odvolávať na omnoho flexibilnejšie inštitúty zmarenia zmluvy a nepraktickosti plnenia. V rímsko-nemeckom právnom systéme bude sudca postupovať na základe inštitútu *vis maior*...") Pozri tiež M. J. Bonell, *Force majeure e hardship nel diritto uniforme della vendita internazionale*, in *Diritto del commercio internazionale* 590 (1990) (navrhuje, že v prípadoch, keď od dlžníka "nemôžno rozumne požadovať... aby odvrátil alebo prekonal prekážku alebo jej následky" by aspoň vo všeobecnosti mala byť poskytnutá možnosť pripustiť, že plnenia sa stalo natoľko obtiažnym, že by nebolo rozumné sa domáhať jeho poskytnutia.)

29. Pozri, napr. Barry Nicholas, ktorý tvrdí, že vylúčenie zodpovednosti v dôsledku neočakávanej a podstatnej zmeny ekonomických okolností „nemá miesto“ vo vzťahoch z kúpnej zmluvy. *Progress Report of the Working Group on the International Sale of Goods on the Work of its Fifth Session (A/CN.9/87, Annex III, reprinted in UNCITRAL YEARBOOK V:1974 (1975) s. 66.*

30. B. Nicholas, *Impracticability and Impossibility in the U.N. Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, in *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* § 5.02 s. 5-4 (Parker School of Foreign and Comparative Law, Columbia University, ed. Nina M. Galston & Hans Smit, 1984), dostupné na <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/nicholas1.html>.

31. D. Tallon, *Komentár k článku 79*, in *Commentary on the International Sales Law The 1980 Vienna Sales Convention*, s. 594 (Giuffre, Milan, 1987), dostupné na <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/tallon-bb79.html>.

32. E. A. Farnsworth, *Perspective of Common Law Countries*, in *La vendita internazionale*, s. 19 (Kongres v S. Margherita Ligure, sept. 1980, Giuffre, 1981).

33. Článok 79 bol vytvorený ako reakcia na kritiku článku 74 Jednotného zákona o medzinárodnej kúpe tovaru z roku 1964, aby zabezpečil, že „pre stranu nebude také jednoduché zbaviť sa zodpovednosti za neplnenie vlastných zmluvných povinností.“ Kritika toho, že článok 74 ULIS nebol dostatočne určitý viedla k nahradeniu výrazu „okolnosti“ výrazom „prekážka“, aby bolo možné objektívne a priamo definovať podmienky pre vylúčenie zodpovednosti. Je potrebné uviesť, že jedným z dôvodov, prečo Pracovná skupina UNCITRAL zaviedla výraz „prekážka“ do článku 79 bola snaha vylúčiť z jeho pôsobnosti situácie, ktoré predtým spadali pod článok 74 ULIS, v ktorých sa dlžník mohol zbaviť zodpovednosti za plnenie v prípade, ak sa toto plnenie neočakávane stalo obtiažnym z dôvodov, ktoré sám nemohol ovplyvniť.

34. Pozri polemiku v John Honnold, *Documentary History of the Uniform Law for International Sales* s. 185, 252 (1989) (ďalej len „Honnold, *Documentary History*“). 35. Pozri Honnold, *Documentary History*, s. 252.

36. Pozri Honnold, *Documentary History*, op. cit. supra, s. 350, pripomína, že návrh na začlenenie do textu ustanovenia, ktoré by umožňovalo strane „požadovať primeranú zmenu zmluvy alebo jej ukončenie“ z dôvodu „vážnych ťažkostí“ bol výslovne zamietnutý Pracovnou skupinou UNCITRAL.

37. Správa Committee of the Whole I Relating k Draft Convention on the International Sale of Goods (A/32/17, príloha I, ods. 458-60), opätovne vydané v UNCITRAL YEARBOOK VIII:1977 (1978), s. 57. Pozri tiež John Honnold, *Documentary History* s. 350.

38. Pozri A/Conf.97/C.1/SR.27 s. 10. Nórsky návrh viedol k vypusteniu slova „iba“ v článku 79 ods. 3, čo spôsobilo, že ak aj počiatočná alebo dočasná prekážka odpadne, môže dôjsť k takej zmene ekonomických okolností, ktorá vytvorí ďalšiu prekážku spôsobujúcu vylúčenie zodpovednosti zmluvnej strany.

39. Špekulácie o tom, aký bol zámer prípravnej skupiny v otázke určenia rozsahu aplikácie článku 79 budú ťažko niekedy definitívne vyriešené, najmä ak sme odkázaní len na naše domnienky vzniknuté z útržkov *travaux préparatoires*. Skutočne nemožno odmietnuť návrhu, ktorý dokonca ani neriešil otázku, či má byť podstatná zmena okolností zahrnutá v úprave Dohovoru alebo nie, považovať za základ, z ktorého možno odvodzovať „úmysel zákonodarcu“.

40. LG Aachen, Nemecko, UNILEX, č. 43 0 136/92 (14 máj 1993) (prípád zahŕňal nemeckého predávajúceho sluchových protéz, ktorému taliansky kupujúci odmietol prevziať tovar dodaný v súlade so zmluvou.)

41. Nuova Fucinati, S.p.A., v. Fondmetall International A.B., Tribunale di Monza, Taliansko, 14 január 1993, Clout č. 54, zhrnutý v anglickom preklade 15 J.L. & Com. 153 (1995), dostupnom na <<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/930114i3.html>>. V tomto prípade taliansky predávajúci (Nuova Fucinati) nespĺnil povinnosť dodať 1,000 ton kovu, ktorý si švédsky kupujúci Fondmetall objednal na základe zmluvy. V súdnom konaní Nuova Fucinati namietal, že nebolo možné uskutočniť dodávku 1,000 ton kovu, nakoľko Fondmetall odmietol prevziať inú dodávku kovu objednanú v rovnakom čase. Taliansky predávajúci sa tiež snažil zbaviť zodpovednosti za plnenie povinnosti voči švédskemu kupujúcemu tvrdením, že pred dodaním 1,000 ton kovu sa neočakávane výrazne zvýšila trhovú cenu tohto tovaru, čo viedlo k závažnému narušeniu rovnováhy medzi plneniami jednotlivých zmluvných strán, čo zakladá možnosť ukončiť zmluvu v zmysle článku 1467 talianskeho občianskeho zákonníka.

42. Rozprava talianskeho súdu o aplikovateľnosti článku 79 na „prekážku“, ktorá nespôsobuje nemožnosť plnenia bola len teoretická, nakoľko súd rozhodol, že v tomto prípade nie je možné CISG aplikovať. Podľa súdu v Monze nemožno CISG v tomto prípade aplikovať v zmysle článku 1 ods. 1 písm. a) z dôvodu, že CISG nebol účinný vo Švédsku v čase uzatvorenia zmluvy a takisto ho nebolo možné aplikovať v zmysle článku 1 ods. 1 písm. b) z dôvodu, že toto ustanovenie je podľa názoru súdu možné použiť len v prípade absencie výslovnej voľby práva zmluvnými stranami. Pre kritiku tohto prístupu k aplikovateľnosti CISG, pozri Ferrari, *Uniform Law of International Sales: Issues of Applicability Under Private International Law*, 15 J. L. & Com. 159, 161 (1995), dostupné na <<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/ferr1.html>>.

43. Skutočne nie je jednoduché určiť či bolo možné rozumne predvídať zmenu okolností v konkrétnom prípade. Rovnako nie je jednoduché rozlišovať medzi podnikateľským rizikom,

ktoré musí znášať každý obchodník a výnimočnými katastrofálnymi ekonomickými stratami, ktoré prekračujú hranicu (pričom takáto hranica skutočne existuje), za ktorou už nemožno požadovať od dlžníka plnenie zmluvy v jej pôvodnom obsahu. Pre ozrejmienie diskusie, „problému skutočne podstatnej zmeny okolností“ založenej na príklade skutočného obchodu, ktorý sa neočakávane stal „nočnou morou“ pre jednu zmluvnú stranu a „krádežou“ pre druhú, pozri Walking the Article 7(2) Tightrope Between CISG and Domestic Law, Journal of Law and Commerce 87 (2005). s. 44. Pozri J. Lookofsky, Understanding the CISG in the USA (2 vyd., 2004) § 2.6 a Joseph Lookofsky, The Limits of Commercial Contract Freedom Under the UNIDROIT 'Restatement' and Danish Law, 46 Am. J. Comp. Law 485, s. 496 (1998), dostupné tiež na <<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/lookofsky6.html>>, ktorý odkazuje na ustanovenie o podstatnej zmene okolností vo všeobecných ustanoveniach dánskeho zákona o zmluvnom práve, ktorý oprávňuje súd odmietnuť priznanie nároku zo zmluvy alebo zmeniť „akékoľvek neprimerané zmluvné ustanovenie alebo zmluvu ako celok, ktoré sa stane neprimeraným z dôvodu okolností po uzatvorení zmluvy.“ Profesor Lookofsky tiež poukazuje na článok 6.258 ods. 1 holandského občianskeho zákonníka ako na príklad ustanovenia, ktoré sa na prvý pohľad dotýka otázky „platnosti“ zmluvy („Na návrh jednej zo zmluvných strán môže súd upraviť účinky zmluvy alebo ju čiastočne alebo úplne zrušiť z dôvodu nepredvídateľnej zmeny okolností takého rozsahu, že od druhej zmluvnej strany nemožno v súlade s princípom rozumnosti a spravodlivosti požadovať plnenie zmluvy v nezmenenej podobe. Zmena zmluvy alebo jej zrušenie môže mať aj retroaktívny účinok.“)

45. Pozri napr. Tom Southerington, Impossibility of Performance and Other Excuses in International Trade, Publication of the Faculty of Law of the University of Turku, Private law publication series B:55, dostupné na <<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/southerington.html>>. Southerington odkazuje na paragraf 36 ods. 1 fínskeho zákona o zmluvnom práve, podľa ktorého je kritériom pre platnosť zmluvy posúdenie je spravodlivosti.

46. Často kritizované rozhodnutie *Tribunale Civile di Monza* z roku 1993 sa (úplne zbytočne vzhľadom na povahu predmetu súdneho konania) zaoberalo právnou úpravou podstatnej zmeny okolností v talianskom práve a jej vzťahu k CISG. Taliansky súd uviedol, že „...podstatná zmena okolností nie je otázkou výslovne vylúčenou z úpravy CISG na základe jeho článku 4. Zrušenie zmluvy v dôsledku podstatných ťažkostí pri plnení zmluvy sa nedotýka platnosti zmluvy ani vlastníckeho práva k tovaru...“ *Tribunale Civile di Monza*, 14 január 1993, CLOUT prípad č. 54, dostupné v anglickom jazyku na <<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/930114i3.html>>.

47. Názor Petra Schlechtriema na túto otázku možno nájsť v Transcript of a Workshop on the Sales Convention, in 18 Journal of Law and Commerce, s. 191-258, s. 236-37 (1999), dostupné na <<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/workshop-79.html>>.